

29. 7. 2022

ID: 115037

Dědické právo

Jestliže usnesení o dědictví (§ 185 z. ř. s.), jímž (pozůstalostní) soud potvrdil (insolvenčnímu) dlužníku nabytí dědictví po zůstaviteli, který zemřel v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek (insolvenčního) dlužníka, nabylo právní moci až po skončení insolvenčního řízení (po právní moci usnesení, jímž vzal insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení), pak se účinky osvobození přiznaného (insolvenčnímu) dlužníku stejným usnesením insolvenčního soudu podle § 414 insolvenčního zákona nevztahují na dluh zůstavitele, který přešel na (insolvenčního) dlužníka jako na dědice zůstavitele (§ 1701 odst. 1, § 1703 o. z.).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 3782/2020-90 ze dne 28.4.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněného Český Triangl, a. s., se sídlem v B., zastoupeného Mgr. V.S., LL. M., advokátkou, se sídlem v L., proti povinné V. S., narozené XY, bytem XY, pro částky 180.833 Kč a 55.800 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 35 EXE 571/2011, o návrhu povinné na zastavení exekuce, o dovolání oprávněného proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 27. července 2020, č. j. 22 Co 190/2020-68, tak, že usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 27. července 2020, č. j. 22 Co 190/2020-68, se mění tak, že usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 5. června 2020, č. j. 35 EXE 571/2011-50, se mění tak, že návrh povinné na zastavení exekuce se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Exekučním návrhem ze dne 24. května 2011, podaným 25. května 2011 (osobně) u soudního exekutora JUDr. T.V., Exekutorský úřad Přerov, se oprávněný (HP Invest a. s.) domáhal vůči povinným (1/ V. S. a 2/ J. S.) nařízení exekuce pro částku 180.833 Kč s „příslušenstvím“. Dne 13. června 2011 požádal označený exekutor Okresní soud v Pardubicích (dále též jen „exekuční soud“) o pověření a nařízení exekuce na majetek povinných.

2. Usnesením ze dne 30. června 2011, č. j. 35 EXE 571/2011-10, které nabylo právní moci dne 1. listopadu 2011, exekuční soud:

[1] Nařídil exekuci na majetek povinných podle vykonatelného rozhodčího nálezu ze dne 28. února 2011, sp. zn. HK 101/2010, vydaného rozhodcem Mgr. Zdeňkem Kučerou (dále jen „M. K.“), k uspokojení:

- pohledávky oprávněného ve výši 180.833 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,05 % denně z částky 5.167 Kč za dobu od 16. října 2010 do zaplacení, z (další) částky 5.167 Kč za dobu od 16. listopadu 2010 do zaplacení a z částky 170.499 Kč za dobu od 21. listopadu 2010 do zaplacení,

- smluvní pokuty ve výši 55.800 Kč,

a nákladů předcházejícího řízení ve výši 75.168 Kč,

s tím, že plněním jednoho z povinných zaniká v rozsahu plnění povinnost druhého povinného (bod I. výroku).

[2] Uložil povinným uhradit společně a nerozdílně náklady exekuce (bod II. výroku).

[3] Pověřil T. V. provedením exekuce (bod III. výroku).

3. Povinný zemřel dne 30. prosince 2017.

4. Usnesením ze dne 20. listopadu 2018, č. j. 203 Ex 27405/11-116, které nabylo právní moci dne 13. prosince 2018, soudní exekutor JUDr. L.J., jmenovaný soudním exekutorem Exekutorského úřadu Přerov poté, co T. V. zanikla funkce k 31. březnu 2016:

[1] Zastavil nařízenou exekuci ohledně povinné (bod I. výroku).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o částečném zastavení exekuce (bod II. výroku).

[3] Určil, že vzniklé náklady exekuce vůči povinné činí 4.017 Kč (bod III. výroku).

5. L. J. - vycházejí z ustanovení § 55 odst. 4 a § 55a zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), a o změně dalších zákonů, a z ustanovení § 101 odst. 4 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) - odůvodnil (částečné) zastavení exekuce tím, že ohledně povinné probíhalo insolvenční řízení, (insolvenční) soud vzal na vědomí splnění oddlužení a povinná byla ve smyslu zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), osvobozena od dalších pohledávek. Vzhledem k tomu, že oprávněný se v určené patnáctidenní lhůtě nevyjádřil k záměru L. J. zastavit exekuci vůči povinné, nastala „fikce jeho souhlasu“ dle § 104 odst. 4 o. s. ř. a L. J. tudíž exekuci vůči povinné zastavil.

6. Usnesením ze dne 15. března 2019, č. j. 203 Ex 27405/11-127, které nabylo právní moci dne téhož dne, L. J. připustil, aby z řízení (vedeného nadále jen proti povinnému) vystoupil dosavadní oprávněný a na jeho místo vstoupil nový oprávněný (Český Triangl, a. s.). L. J. - vycházejí z ustanovení § 36 odst. 3 až 5 a § 52 odst. 1 exekučního řádu a z ustanovení § 107a a § 254 odst. 1 o. s. ř. - uzavřel, že k přechodu práv a povinností na nového oprávněného došlo na základě smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 31. října 2018.

7. Usnesením ze dne 24. ledna 2020, č. j. 203 Ex 27405/11-136, které nabylo právní moci dne 11. února 2020, L. J. rozhodl, že na straně zemřelého povinného bude v (exekučním) řízení nadále pokračováno s původní povinnou, jež odpovídá za dluhy do výše ceny nabytého dědictví. L. J. - vycházejí z ustanovení § 28, § 36 odst. 3 a 4 a § 52 odst. 1 exekučního řádu a z ustanovení § 107 odst. 1, 2 a 4 a § 254 odst. 1 o. s. ř. - poukázal na to, že podle usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 1. listopadu 2018, č. j. 32 D 75/2018-82, které nabylo právní moci dne 22. listopadu 2018, se původní povinná stala dědičkou povinného, která uplatnila výhradu soupisu pozůstalosti a proto odpovídá za dluhy do výše ceny nabytého dědictví.

8. Podáním ze dne 5. února 2020 doručeným L. J. 7. února 2020 (a znovu pak podáním ze dne 28. dubna 2020 doručeným L. J. 4. května 2020) navrhla povinná zastavení exekuce v plném rozsahu. Návrh odůvodnila tím, že usnesením Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích (dále též jen „insolvenční soud“) ze dne 7. srpna 2018, č. j. KSPA 59 INS XY, jí bylo přiznáno osvobození od placení pohledávek.

9. Usnesením ze dne 5. června 2020, č. j. 35 EXE 571/2011-50, exekuční soud:

[1] Zastavil exekuci (bod I. výroku).

[2] Nepřiznal L. J. právo na náhradu nákladů exekučního řízení (bod II. výroku).

[3] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod III. výroku).

10. Exekuční soud – vycházejí z ustanovení § 414 odst. 1, 2 a 4 insolvenčního zákona, z ustanovení § 89 exekučního řádu a z ustanovení § 268 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. – dospěl k následujícím závěrům:

11. Povinná byla v rámci insolvenčního řízení osvobozena od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž nebyly doposud uspokojeny, a dále pohledávek věřitelů, kteří se nepřihlásili, ač tak měli učinit. To je i případ pohledávky oprávněného, ohledně které se vede exekuční řízení, prokazatelně vzniklé přede dnem zahájení insolvenčního řízení (před 25. říjnem 2012).

12. Původní oprávněný nepřihlásil pohledávku do insolvenčního řízení, proto je povinná (rovněž v postavení procesního nástupce původního povinného) osvobozena od placení pohledávky i vůči tomuto věřiteli (oprávněnému).

13. K odvolání oprávněného Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 27. července 2020, č. j. 22 Co 190/2020-68:

[1] Potvrdil usnesení exekučního soudu ze dne 5. června 2020 (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

14. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 414 insolvenčního zákona a z ustanovení § 513 a § 1475 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

15. Exekuční soud vyšel ze správně zjištěného skutkového stavu věci a z přílehlavé právní úpravy. Vymáhaná pohledávka vznikla před zahájením insolvenčního řízení vedeného proti oběma povinným a do insolvenčního řízení nebyla přihlášena, ač se tak mělo stát (pro její případné uspokojení). Pro smrt povinného (30. prosince 2017) bylo insolvenční řízení vůči němu zastaveno a v exekučním řízení byla jeho procesní nástupkyně určena povinná (jako jediná dědička). Insolvenční soud pak pravomocným usnesením ze dne 7. srpna 2018 vzal na vědomí splnění oddlužení povinné a osvobodil ji od placení pohledávek dle § 414 insolvenčního zákona. Toto osvobození se vztahuje i na vymáhanou pohledávku, včetně příslušenství, mezi něž patří (ve smyslu § 513 o. z.) i náklady spojené s vymáháním pohledávky.

16. Podle ustálené judikatury pak platí, že pohledávky, na které se vztahuje rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení dle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, mají povahu tzv. naturální obligace [„usnesení“ (správně rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněný pod číslem 63/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 63/2011“), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2016, sen. zn. 29 NSČR 62/2016, uveřejněné pod číslem 135/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 135/2017“)]; rozhodnutí jsou (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupná i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

17. Odvolací soud proto odmítl námitku oprávněného, že vymáhaná pohledávka je nově vzniklým dluhem povinné. V důsledku úmrtí povinného došlo jen ke změně zavázané osoby (dlužníka), nikoli však k obsahové změně závazku (po změně v osobě povinného nadále platí, že oprávněnému svědčí pohledávka z titulu závazkového vztahu vzniklého již před zahájením insolvenčního řízení vedeného proti povinným). Věřitel proto vymáhanou pohledávku měl přihlásit (za účelem jejího uspokojení) do

insolvenčního řízení vedeného proti povinným. Přiznáním osvobození od placení pohledávek povinné se z pohledávky stala tzv. naturální obligace.

18. Na uvedeném ničeho nemění, že povinná je jak původním dlužníkem vymáhané pohledávky, tak dlužníkem jako právní nástupce povinného (jako nabyvatelka dědického práva dle § 1475 a násl. o. z.). Povinná (totiž) takto nabyla dědická práva (v souladu s § 1479 o. z.) již smrtí povinného (k 30. prosinci 2017).

19. Proti usnesení odvolacího soudu podal oprávněný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, jakož i na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

20. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

21. V mezích uplatněného dovolacího důvodu vytýká dovolatel odvolacímu soudu, že nesprávně posoudil otázku účinků osvobození přiznaného povinné podle § 414 insolvenčního zákona na dluh, který povinná zdělila (po zůstaviteli, jenž zemřel v průběhu insolvenčního řízení) až po skončení insolvenčního řízení.

22. Dovolatel míní, že přiznané osvobození se na uvedený dluh nevztahuje, jelikož osvobození od placení zbytku dluhů bylo povinné přiznáno před rozhodnutím, jímž (pozůstalostní) soud povinné pravomocně potvrdil nabytí dědictví po povinném. K tomu se dovolává závěrů formulovaných v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. května 2017, sen. zn. 4 VSPH 671/2017 [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 108/2018 Sb. rozh. obč. (dále též jen „R 108/2018“)]. Povinná tak na sebe převzala nový závazek [závazek uhradit v rozsahu nabytého dědictví dluhy zůstavitele (povinného)]. Judikaturu citovanou odvolacím soudem (R 63/2011, R 135/2017) nelze použít.

23. Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

24. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

25. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

26. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou (vedle zjištění podávajících se z průběhu exekučního řízení, jak byla shrnuta v odstavcích 1. až 8. výše) rozhodná následující zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

27. Rozhodčím nálezem ze dne 28. února 2011, sp. zn. HK 101/2010, který nabyl právní moci dne 11. března 2011 a stal se vykonatelným dne 15. března 2011, uložil rozhodce M. K. povinným (žalovaným), aby do 3 dnů od právní moci rozhodčího nálezu zaplatili původnímu oprávněnému (žalobci):

- částku 180.833 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,05 % denně z částky 5.167 Kč za dobu od 16. října 2010 do zaplacení, z (další) částky 5.167 Kč za dobu od 16. listopadu 2010 do zaplacení a z částky 170.499 Kč za dobu od 21. listopadu 2010 do zaplacení,

- smluvní pokutu ve výši 55.800 Kč, a

- na náhradě nákladů řízení částku 75.168 Kč,

s tím, že v rozsahu splnění tohoto závazku jedním ze žalovaných zaniká v rozsahu plnění závazek druhého z žalovaných.

Šlo o částky, které rozhodce přiznal původnímu oprávněnému (žalobci) k tíži povinných (žalovaných) s odkazem na ustanovení § 497 a § 504 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, z titulu nesplaceného úvěru podle účastníky uzavřené smlouvy o úvěru a sjednané smluvní pokuty (30 % z celkové výše poskytnutého úvěru) za nedodržení smluvních podmínek.

28. Insolvenční řízení vedené na majetek povinných bylo zahájeno 25. října 2012 insolvenčním návrhem povinných spojeným s návrhem na povolení oddlužení.

29. Usnesením ze dne 28. února 2013, č. j. KSPA 59 INS XY, insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek obou povinných (body I. a II. výroku) a povolil jeho řešení oddlužením (bod III. výroku).

30. Usnesením ze dne 17. dubna 2013, č. j. KSPA 59 INS XY, insolvenční soud (mimo jiné) schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře povinnému (bod I. výroku) i povinné (bod II. výroku).

31. Původní oprávněný nepřihlásil vymáhanou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek povinných.

32. Usnesením ze dne 19. února 2018, č. j. KSPA 59 INS XY, které nabylo právní moci dne 9. března 2018, insolvenční soud zastavil insolvenční řízení vůči povinnému (proto, že zemřel 30. prosince 2017) [bod I. výroku] a určil, že v (insolvenčním) řízení bude nadále pokračováno s povinnou (bod II. výroku).

33. Usnesením ze dne 7. srpna 2018, č. j. KSPA 59 INS XY, insolvenční soud (mimo jiné):

[1] Vzal na vědomí splnění oddlužení povinné (bod I. výroku).

[2] Osvobodil povinnou od placení pohledávek věřitelům, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, věřitelům, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo a věřitelům, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili ve lhůtě určené soudem v rozhodnutí o úpadku, tj. do 2. dubna 2013 (bod V. výroku).

Usnesení insolvenčního soudu nabylo právní moci v bodě I. výroku dne 7. srpna 2018 a v bodě V. výroku dne 25. srpna 2018.

34. Usnesením ze dne 1. listopadu 2018, č. j. 32 D 75/2018-82, které nabylo právní moci dne 22. listopadu 2018, Okresní soud v Pardubicích (mimo jiné):

[1] Stanovil obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění povinného (zůstavitele) a povinné (jeho manželky) částkou 935.550 Kč a schválil dohodu o vypořádání společného jmění povinných, podle které pozůstala povinná nabývá majetek náležející do společného jmění manželů (označené nemovitosti) a do pozůstalosti náleží náhradová pohledávka z titulu vypořádání společného jmění manželů ve výši 467.775 Kč (bod I. výroku).

[2] Stanovil:

- obvyklou cenu aktiv pozůstalosti částkou 467.775 Kč,
- výši pasiv pozůstalosti částkou 15.612 Kč,
- čistou hodnotu pozůstalosti částkou 452.163 Kč (bod II. výroku).

[3] Schválil dohodu dědiců povinného (povinné, dcery povinného I. S. a syna povinného M. S.) o rozdělení pozůstalosti, podle které povinná nabývá veškerý majetek pozůstalosti sestávající z náhradové pohledávky z titulu vypořádání společného jmění manželů ve výši 467.775 Kč a obnošeného šatstva, prádla a obuvi povinného a dcera a syn povinného nepožadují z pozůstalosti ničeho (bod III. výroku).

[4] Potvrdil nabytí dědictví dědicům ve smyslu této dohody, s tím, že pasiva dědictví uhradí poměrem 100 % povinná (bod III. výroku).

35. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení exekučního řádu, občanského soudního řádu, insolvenčního zákona a zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku:

§ 52 (exekučního řádu)

(1) Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

(...)

§ 268 (o. s. ř.)

(1) Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže

(...)

h/ výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

(...)

§ 414 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny.

(2) Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit.

(3) Osvobození podle odstavců 1 a 2 se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku

pro tyto pohledávky právo postihu.

(4) Při osvobození dlužníka podle odstavce 1 zůstává zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku; pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170), se může takto domáhat jen za dobu od skončení insolvenčního řízení.

§ 1475 (o. z.)

(1) Dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní.

(2) Pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci.

(3) Komu náleží dědické právo, je dědic, a pozůstalost ve vztahu k dědici je dědictvím.

§ 1479 (o. z.)

Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele. Kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí.

§ 1701 (o. z.)

(1) Dluhy zůstavitele přecházejí na dědice, ledaže zákon stanoví jinak.

(...)

§ 1703 (o. z.)

Práva věřitelů před potvrzením dědictví

Dokud soud nepotvrdí dědici nabytí dědictví, mohou věřitelé vymáhat plnění jen vůči tomu, kdo spravuje pozůstalost, a domáhat se uspokojení jen z majetku náležejícího do pozůstalosti.

§ 1706 (o. z.)

Uplatnil-li dědic výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví. To platí i v případě, že soupis pozůstalosti nařídil soud v zájmu osoby pod zvláštní ochranou.

36. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení exekučního řádu a občanského soudního řádu již v době zahájení exekučního řízení a později nedoznala změn. Ustanovení § 414 insolvenčního zákona v citované podobě, pro věc opět rozhodné, platilo v době, kdy insolvenční soud přiznal povinné osvobození od placení zbytku dluhů (7. srpna 2018). Ustanovení

zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, v citované podobě nedoznala změn od jeho účinnosti (od 1. ledna 2014).

37. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřené právní otázce následující závěry:

38. Nejvyšší soud nemá žádné pochybnosti o tom, že povinný ztratil dnem své smrti (30. prosince 2017) právní osobnost (§ 23 o. z.) i způsobilost být účastníkem (insolvenčního) řízení (§ 19 o. s. ř., ve spojení s § 7 insolvenčního zákona), což se projevilo zastavením insolvenčního řízení vůči němu (srov. výše zmíněné usnesení insolvenčního soudu ze dne 19. února 2018). Smrt povinného však neměla (nemohla mít) žádné právní důsledky ani na právní osobnost povinné, ani na její způsobilost být účastníkem (insolvenčního) řízení; srov. obdobně pro právní úpravu obsaženou v § 394a insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. ledna 2014), týkající se společného návrhu manželů na povolení oddlužení, např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2020, sen. zn. 29 NSČR 4/2020, uveřejněné pod číslem 55/2021 Sb. rozh. obč. Po zastavení insolvenčního řízení ohledně zemřelého povinného tedy již předmětem insolvenčního řízení (pokračujícího vůči povinné) nebyly (nemohly zůstat) pohledávky věřitelů vůči povinnému (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2015, sen. zn. 29 ICdo 32/2013, uveřejněný pod číslem 60/2016 Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2018, sp. zn. 29 Cdo 2055/2016). Přihlášená pohledávka, k jejíž úhradě byli společně a nerozdílně zavázáni oba manželé, v případě smrti jednoho z nich zůstala předmětem insolvenčního řízení vůči druhému manželu (insolvenčnímu dlužníku) právě jen z titulu vlastního závazku přeživšího manžela (insolvenčního dlužníka).

39. Osvobozením od placení zbytku pohledávek, přiznaným (insolvenčnímu) dlužníku rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným podle § 414 insolvenčního zákona, se nezbavuje povinnosti k úhradě těchto pohledávek dlužníkovým věřitelům jiná osoba než právě (insolvenční) dlužník. Osvobození se nevztahuje (v poměru k věřiteli neuspokojené části pohledávky) na ručitele, ani na jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu (R 63/2011), ani na manžela (insolvenčního) dlužníka, byť by šlo o osobu, která v souladu s ustanovením § 392 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013 opatřila dlužníkův návrh na povolení oddlužení úředně ověřeným podpisem stvrzujícím její výslovné prohlášení, že s povolením oddlužení souhlasí (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2055/2016).

40. V souladu s personálním omezením účinků přiznaného osvobození popsáním v předchozím odstavci pak pohledávka věřitele vůči (insolvenčnímu) dlužníku, na kterou se vztahuje rozhodnutí insolvenčního soudu o přiznání osvobození od placení zbytku pohledávek, vydané podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, v neuhrazeném rozsahu nezaniká, v soudním či jiném řízení ji však již nelze věřiteli přiznat; ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim, jako promlčená pohledávka (pohledávka, u které byla účinně vznesena námitka promlčení); srov. např. R 63/2011 nebo R 135/2017. Na příslušenství pohledávky, která je nebo měla být přihlášena do insolvenčního řízení, se přitom vztahuje osvobození podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona bez zřetele k tomu, že jde o příslušenství tvořené nárokem na náhradu nákladů řízení vedeného o pohledávce za trvání oddlužení u nalézacího soudu, přiznaným věřiteli v době, kdy jej již nelze přihlásit do insolvenčního řízení (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2015, sen. zn. 29 ICdo 62/2014, uveřejněný pod číslem 85/2015 Sb. rozh. obč.).

41. Z ustanovení § 414 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona se podává, že přizná-li insolvenční soud po skončení insolvenčního řízení [jež se ve věcech, v nichž dlužník úspěšně prošel oddlužením, pojí s právní mocí usnesení, jímž vzal insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení (§ 413 odst. 1 věta první insolvenčního zákona)] dlužníku osvobození od placení zbytku dluhů (neuspokojených pohledávek věřitelů), vztahuje se přiznané osvobození na:

[1] neuspokojenou část pohledávek zahrnutých do oddlužení (§ 414 odst. 1 insolvenčního zákona),

[2] pohledávky, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo (nemělo přihlížet) [§ 414 odst. 2 insolvenčního zákona], a

[3] pohledávky, které věřitelé do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (jestliže v něm chtěli být uspokojeni) [§ 414 odst. 2 insolvenčního zákona].

42. Pohledávkami, k nimž se v intencích § 414 odst. 2 insolvenčního zákona „v insolvenčním řízení nepřihlíželo“, přitom ve shodě se závěry obsaženými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011, uveřejněném pod číslem 54/2012 Sb. rozh. obč., nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2018, sp. zn. 29 Cdo 2846/2016, uveřejněném pod číslem 81/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 81/2019“), jsou přihlášené pohledávky, k nimž se nepřihlíží v důsledku později (poté, co nastaly účinky přihlášení) nastalých skutečností (srov. § 185 insolvenčního zákona). Takovými pohledávkami jsou dále i pohledávky vyloučené z uspokojení podle ustanovení § 170 insolvenčního zákona. Jakkoli u těchto pohledávek (uvedených v § 170 insolvenčního zákona výslovně neurčuje, že se k nim „nepřihlíží“, slovní spojení „pohledávky vyloučené z uspokojení“ v sobě tento termín nepochybně zahrnuje; to ostatně potvrzuje i dikce výjimky formulované (pro tam popsanou situaci) v § 414 odst. 4 insolvenčního zákona (omezuje-li uvedené ustanovení zajištěného věřitele, který po schválení oddlužení nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, v právu domáhat se z výtěžku zpeněžení tohoto majetku uspokojení pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, jen jde-li o pohledávky za dobu „od skončení insolvenčního řízení“, pak odtud plyne, že tyto pohledávky z účinků přiznaného osvobození vyloučeny nejsou). U některých pohledávek označených v § 170 insolvenčního zákona lze tento úsudek podpořit i použitím argumentu a maiori ad minus (potažmo použitím argumentu ad absurdum). Mají-li se účinky osvobození přiznaného (insolvenčnímu) dlužníku rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným podle § 414 insolvenčního zákona prosadit ve vztahu k neuspokojené části jistiny přihlášené pohledávky (potažmo též ve vztahu k neuspokojené části příslušenství této pohledávky za dobu do rozhodnutí o úpadku dlužníka), pak by odporovalo pravidlům formální logiky, kdyby se týž závěr neměl prosadit ohledně toho příslušenství pohledávky, které věřitel nemohl úspěšně přihlásit do insolvenčního řízení proto, že možnost vzít tuto část pohledávky v potaz (přihlédnout k ní) vyloučil zákon bez dalšího (v § 170 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona).

43. Povahou věci je dáno, že pohledávkami, k nimž se v insolvenčním řízení via facti „nepřihlíželo“, jsou i pohledávky, které věřitelé do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (jestliže v něm chtěli být uspokojeni); ty nicméně (jak poznamenáno v odstavci 41. pod bodem [3] výše) pojmenovává jako zasažené přiznaným osvobozením přímo ustanovení § 414 odst. 2 insolvenčního zákona.

44. Budiž dodáno, že podaný přehled (neuspokojené části) pohledávek, jichž se týká přiznané osvobození, se v té které insolvenční věci uplatní (účinky přiznaného osvobození se prosadí) tehdy, nepůjde-li o některou ze zákonem pojmenovaných výjimek (§ 414 odst. 4, § 416 odst. 1 insolvenčního zákona). Přitom není vyloučeno ani to, že výjimka z účinků přiznaného osvobození se prosadí ohledně některé z pohledávek, jež byly předtím apriori vyloučeny z uspokojení v insolvenčním řízení úpravou obsaženou v § 170 insolvenčního zákona (srov. např. § 170 písm. d/ insolvenčního zákona a výklad podaný v R 81/2019).

45. Poměřováno výše formulovanými závěry je zjevné, že v rozsahu, v němž se pohledávka oprávněného odvíjela od vlastního závazku povinné (insolvenční dlužnice), se vůči povinné prosadily účinky osvobození, které jí přiznal insolvenční soud usnesením ze dne 7. srpna 2018; potud šlo o osvobození vztahující se k pohledávce, kterou věřitel (původní oprávněný) do insolvenčního řízení vedeného na majetek povinné nepřihlásil, ač tak měl učinit (jestliže v něm chtěl být uspokojen). To se

ostatně projevilo i v exekučním řízení; tím, že L. J. (právé proto) exekuci vůči povinné zastavil usnesením ze dne 20. listopadu 2018, které nabylo právní moci dne 13. prosince 2018.

46. Zbývá tedy určit, zda týž závěr (že jde o pohledávku, vůči níž se prosazují účinky osvobození přiznaného povinné usnesením insolvenčního soudu ze 7. srpna 2018) se uplatní ve vztahu k závazku (dluhu) povinného, který s omezením daným uplatněnou výhradou soupisu (§ 1706 o. z.) přešel na povinnou jako jeho dědičku (§ 1701 odst. 1 o. z.) [srov. k tomu dále např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. února 2020, sp. zn. 24 Cdo 1763/2019].

47. Co do řešení otázky, jakým způsobem věřitelé uplatňují (mohou uplatnit) své pohledávky v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka, jde-li o pohledávky vůči zůstaviteli a (insolvenční) dlužník nabyt dědictví po zůstaviteli v průběhu insolvenčního řízení (po uplynutí propadlé lhůty určené k přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení), sjednotil Nejvyšší soud rozhodovací praxi obecných soudů tím, že pod číslem 108/2018 uveřejnil ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek výše (v odstavci 22.) zmíněné usnesení Vrchního soudu v Praze sen. zn. 4 VSPH 671/2017. V tomto rozhodnutí (s jehož závěry se Nejvyšší soud i pro tuto věc ztotožňuje a v podrobnostech na ně odkazuje) Vrchní soud v Praze uzavřel, že:

[1] Nedošlo-li k odloučení pozůstalosti (§ 1709 o. z.) a je-li do soupisu majetkové podstaty (§ 205 insolvenčního zákona) zapsán majetek, který nabyt dlužník z dědictví, může věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, k jehož zaplacení je nyní povinen dlužník, uplatnit toto své právo vůči dlužníkovi v insolvenčním řízení (§ 14 odst. 1 insolvenčního zákona).

[2] Nabyt-li dlužník dědictví po zůstaviteli až v průběhu insolvenčního řízení v době po marném uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek, není věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, bez dalšího zbaven práva uplatnit ji též vůči dlužníku podáním přihlášky (§ 173 a násl. insolvenčního zákona). Insolvenční soud je povinen takového věřitele vyzvat, aby v (procesní) lhůtě k tomu určené sdělil, zda uplatňuje právo na uspokojení dluhu zůstavitele vůči dlužníkovi a poučit jej, že po marném uplynutí určené lhůty bude mít za to, že takové právo neuplatnil.

[3] Věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, má právo, aby jeho pohledávka byla uspokojena v insolvenčním řízení dlužníka (dědice) podle schváleného způsobu oddlužení nebo v konkursu způsobem stanoveným v insolvenčním zákoně, avšak jen do výše ceny nabytého dědictví.

48. Poměřováno závěry R 108/2018 poukazuje Nejvyšší soud především na to, že aktiva dědictví po povinném se nestala součástí majetkové podstaty povinné v insolvenčním řízení vedeném na její majetek; již proto ne, že tato aktiva (náhradovou pohledávku z titulu vypořádání společného jmění manželů vůči sobě samé ve výši 467.775 Kč) získala povinná až právní mocí usnesení, jímž jí (pozůstalostní) soud potvrdil plné nabytí dědictví podle dohody dědiců (22. listopadu 2018), tedy až po skončení insolvenčního řízení vedeného na její majetek (po 7. srpnu 2018). Dovolatel (respektive původní oprávněný) tedy nebyl osobou, jež by z titulu dědického práva povinné (zakládajícího ve smyslu ustanovení § 1701 o. z. přechod zůstavitelových dluhů na povinnou coby dědice) mohla uplatnit pohledávku odpovídající dluhu zůstavitele (povinného) v insolvenčním řízení vedeném na majetek povinné.

49. K tomu budiž uvedeno (v reakci na nepřesné úvahy odvolacího soudu v napadeném usnesení), že dědické právo ve smyslu ustanovení § 1475 o. z., jež dědici vzniká smrtí zůstavitele (§ 1479 o. z.), není právem na pozůstalost bez dalšího. Dědické právo je jen titulem k nabytí pozůstalosti, neboť zůstavitelovým dědicem se stává a dědictví nabývá jen ten, o němž to stanoví pravomocné rozhodnutí (pozůstalostního) soudu, tj. ten, komu bylo usnesením o dědictví potvrzeno nabytí dědictví. K tomu srov. v literatuře např. dílo Fiala, R., Drápal, L. a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§

1475-1720). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015 (dále jen „Komentář“), str. 4 a 574. Ostatně, z ustanovení § 184 odst. 1 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. ř. s.“), se podává, že (až) rozhodnutí o dědictví potvrzuje zjištěné dědické právo a pozůstalostní jmění (jejich existence patří k předpokladům vydání rozhodnutí o dědictví), byť tak činí s účinností ke dni vzniku dědického práva (srov. § 185 odst. 1 z. ř. s. a výklad podaný v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. prosince 2021, sp. zn. 21 Cdo 382/2020).

50. Dědici zůstavitele jsou povinni hradit dluhy zůstavitele (jak vyplývá z § 1703 o. z.) až v době následující po dni, kterým nabylo právní moci usnesení o dědictví. V době od smrti zůstavitele do dne, kterým nabylo právní moci usnesení o dědictví, hradí dluhy zůstavitele (a jiná pasiva pozůstalosti) ten, kdo spravuje pozůstalost, a to pouze z majetku patřícího do pozůstalosti (nebo z jiných aktiv pozůstalosti). Do potvrzení nabytí dědictví mohou věřitelé ve smyslu ustanovení 1703 o. z. vymáhat plnění jen vůči tomu, kdo spravuje pozůstalost, a domáhat se uspokojení jen z majetku náležejícího do pozůstalosti („cum viribus hereditas“) pouze a právě proto, že povinnost dědiců uhrazovat zůstavitelovy dluhy („pro viribus hereditas“) nastává až po právní moci usnesení o dědictví (srov. opět i Komentář, str. 582).

51. Z řečeného plyne, že bez ohledu na to, že pohledávka (původního) oprávněného vůči povinnému vznikla před zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek povinné (exekuční titul, jímž je rozhodčí nález, byl vydán již 28. února 2011) a že povinný (zůstavitel) zemřel v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek povinné (30. prosince 2017), povinnost uhradit tuto pohledávku oprávněnému jako dluh povinného (zůstavitele), který na ni přešel jako na dědice (§ 1701 o. z.) v rozsahu omezeném uplatněnou výhradou soupisu pozůstalosti (§ 1706 odst. 1 o. z.), vznikla povinné v souladu s § 1703 o. z. až po právní moci usnesení o dědictví (22. listopadu 2018), tedy až po skončení insolvenčního řízení vedeného na její majetek (po 7. srpnu 2018). Nejde proto o pohledávku, na kterou se vztahují (mohou vztahovat) účinky osvobození přiznaného povinné (insolvenční dlužnici) rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným (7. srpna 2018) podle § 414 insolvenčního zákona.

52. Jinak řečeno (shrnutě), jestliže usnesení o dědictví (§ 185 z. ř. s.), jímž (pozůstalostní) soud potvrdil (insolvenčnímu) dlužníku nabytí dědictví po zůstaviteli, který zemřel v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek (insolvenčního) dlužníka, nabylo právní moci až po skončení insolvenčního řízení (po právní moci usnesení, jímž vzal insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení), pak se účinky osvobození přiznaného (insolvenčnímu) dlužníku stejným usnesením insolvenčního soudu podle § 414 insolvenčního zákona nevztahují na dluh zůstavitele, který přešel na (insolvenčního) dlužníka jako na dědice zůstavitele (§ 1701 odst. 1, § 1703 o. z.).

53. Právní posouzení věci soudy nižších stupňů, tedy v dotčeném ohledu není správné.

54. Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), maje za splněné podmínky uvedené v § 243d odst. 1 písm. b/ o. s. ř., změnil napadené rozhodnutí v tom duchu, že návrh povinné na zastavení exekuce zamítl, když předpoklady pro vydání takového rozhodnutí (podle § 268 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu) nejsou splněny.

55. Závěrem Nejvyšší soud připomíná (již bez vlivu na výsledek dovolacího řízení), že již v době smrti povinného (30. prosince 2017) přesahoval součet nároků exekučně vymáhaných po povinném [nesplacená jistina úvěru ve výši 180.833 Kč, smluvní pokuta ve výši 55.800 Kč, příslušenství představované náklady řízení před rozhodcem ve výši 75.168 Kč a příslušenství jistiny úvěru představované smluveným úrokem z prodlení ve výši 0,05 % denně z částky 5.167 Kč za dobu od 16. října 2010 do 15. listopadu 2020 (80,09 Kč), z částky 10.334 Kč za dobu od 16. listopadu 2010 do 20. listopadu 2010 (25,84 Kč) a z částky 180.833 Kč za dobu od 21. listopadu 2010 do 30.

prosince 2017 (234.811,65 Kč), celkem 546.718,58 Kč] výši ceny nabytého dědictví podávající se z usnesení o dědictví (467.775 Kč). Jakkoli je zjevné, že právě k této částce se (slovně) váže výrok usnesení ze dne 24. ledna 2020, jímž L. J. připustil, aby namísto povinného (zůstavitele) pokračovala v exekučním řízení povinná (která odpovídá za dluhy „do výše ceny nabytého dědictví“), již usnesení o dědictví detekuje i pasiva pozůstalosti (15.612 Kč). Při vymezení míry odpovědnosti povinné za dluhy zůstavitele vůči oprávněnému je tudíž třeba zkoumat (s respektem k pravidlu vyjádřenému v § 1713 o. z.), zda hranici částky 467.775 Kč v této věci dále nesnižují částky, které povinná vynaložila na úhradu jiných pasiv pozůstalosti); srov. k tomu opět i Komentář, str. 602-603.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)